

30 באוגוסט 2023

לכבוד מר יואב קיש, ח"כ
שר החינוך ויו"ר המלי"ג
רח' שבטי ישראל 34
ירושלים

דוא"ל: sar@edu.gov.il

הנדון: קביעת כללים לקבלת תרומות מחברות מסחריות מזהמות ע"י מוסדות אקדמיים ולהעסקת יועצים

מנוגדי עניינים בתשלום

נכבדי,

אני מתכבד לפנות אליך בעניין שבנדון, כדלקמן:

1. מזה שנים שעמותת שומרי הבית עוסקת בקידום מדיניות, רגולציה וחקיקה בתחומי האנרגיה והאקלים.
2. במסגרת זו פועלת העמותה בכלים שונים על מנת להבטיח כי פיתוחו של משק האנרגיה בישראל וכלכלת ישראל, ייעשו בתבונה, תוך צמצום הפגיעה של פיתוח זה בסביבה ובבריאות הציבור, ככל הניתן.
3. מטבע הדברים ונוכח היעדר הקונצנזוס בדבר דרכי הפיתוח הנדרשים של משק האנרגיה בישראל, מובן כי להשפעה על דעת הקהל ושאר מובילי דעה בעניין, חשיבות עליונה לקידום האג'נדה של בעלי העניין ובכלל זה השפעה על מוסדות חינוך ועל אקדמיה בישראל.
4. על רקע זה, פנתה בעבר עמותת שומרי הבית אל משרד החינוך כשהתחוויר לה כי חברות הגז, הנפט והחשמל מבקשות להשפיע, בניגוד לחוזרי המנכ"ל בעניין, על תכניות הלימוד של תלמידים בבתי ספר באמצעות קידום תכניות המביאות, באופן חד צדדי, את עמדתן בעניין השימוש בגז מחצבים.
5. למרבה הצער, פעולותיהן אלה של חברות הגז והנפט לא פסקו. מידיעה שפורסמה לאחרונה עולה כי החברות "שברון מדיטריניאן לימיטד" ו"רציו אנרגיות", מהשחקניות המובילות במשק הגז הישראלי, תרמו להקמת מרכז לחקר הסביבה והים באוניברסיטת חיפה וישלמו עבור מלגות, כנסים, מחקרים וקורס אקדמי שיועבר בו.
6. לא למותר לציין כי תרומה זו תביא בהכרח את הפעילות האקדמית שתיהנה ממנו, להימצא בניגוד עניינים חמור. גם לשיטת אלה התומכים בהמשך פיתוחו של משק הגז, לפיתוח הזה השפעות בלתי שוליות על הסביבה ועל בריאות הציבור. רק לאחרונה ממש דירג המשרד להגנת הסביבה את פרויקט לוויין במקום השישי ברשימת המפעלים בעלי ההשפעה הסביבתית השלילית הגבוהה בישראל לשנת 2021. בנסיבות אלה,

מתן התרומה למרכז לחקר הסביבה והים אינו יכול להתפרש אלא כניסיון פסול להשפיע על הפעילות האקדמית בהקשר זה ועל דעת הקהל האזורית.

7. מן האמור עולה כי אנו עדים לקיומה של פרקטיקה בעייתית, בלשון המעטה, של מתן תרומות על ידי גורמים מזהמים לאקדמיה, באופן המעלה חשש לפגיעה ביושרה האקדמית של מקבלי התמורה, עניין שלטעמנו על המועצה להשכלה גבוהה למנוע בכל תוקף. לשם הדוגמא, הדבר דומה למתן תרומה משמעותית מחברת טבק לפקולטה לרפואה, בתקופה בה הייתה בקרב הציבור מחלוקת של ממש בדבר ההשפעה האפשרית של העישון על בריאות האדם.

8. יתרה מכך, פעמים רבות אנו עדים להעסקתה במיקור חוץ של נותני שירותים חיצוניים למוסדות אקדמיים – משרדי עורכי דין, לובינג, יחסי ציבור, פרסום, ייעוץ אסטרטגי וכיוצא בזה - המספקים במקביל שירותים לחברות מזהמות, באופן המעלה חשש ליכולתם להעניק למוסדות אקדמיים אלה שירותים ללא משוא פנים וללא ניגודי עניינים.

9. נוכח האמור מתבקשת המסקנה כי על המל"ג להיכנס לעובי הקורה ולאסדר, בין אם באמצעות הקמת ועדת אתיקה מתאימה או בכל דרך רלוונטית אחרת, את הכללים והנהלים שיבטיחו כי מתן תרומה למוסד אקדמי על ידי גורם מסחרי המזהם את הסביבה ופוגע בבריאות הציבור ייעשה אך ורק כאשר יובטח כי מתן תרומה זו לא יפגע ביושרה האקדמית של מקבלו, וכי העסקת נותני שירות חיצוניים במיקור חוץ תיעשה על ידי מוסדות אקדמיים רק לאחר שיובטח כי השירותים הניתנים על ידם יינתנו ללא כל חשש בדבר הימצאותם בניגוד עניינים.

10. נודה לקבלת התייחסותך לדברים.

בכבוד רב,

יוני ספיר
יו"ר עמותת "שומרי הבית"